

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De austeris, quorum character non illaudatus. Capvt VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

oratione simulcursis, discreptis sententijs, ditione plebeia, rudi, inquinata, sine vi, sine sale, sine nitore, & nihil magnum habent præter anhelitum. Rari huiusmodi inveniuntur, nisi qui nunquam mitiori schola fuerint dedolati, & se totos naturæ vastitati permisere.

De austeris, quorum character non illaudatus.

CAPVT VIII.

Est & character quispiam austerus, horror scilicet dicendi, & nullis leuioribus decora condimentis accipit. Austerus autem talis est, qui prius in rigorem quandam habet ingenij, quem si nulla mollior imbuat consuetudo, aut disciplina perpoliuit, euadit in quaedam asperitatem humanæ contactu. dini non satis tolerabilem. Est autem is ferme sanctis moribus, amans solitudinis, sibi ipsi atrox, & durus, ad voluptatis blandimenta ferreus, oppressis quadam *anadixia* sensibus, ut, qui vix parabili victu, & necessitate naturæ defungatur. Igitur cum ad hominum vitam, consuetudinemque profuxerit, quasi in alium orbem venerit, terre non potest si quid cupiam humanitus exciderit, sed stomachatur, & vehementer succenlet, & omnia suo ingenio, suæque disciplina metitur. Tum si quempiam ridentem viderit, exclamat ut Abbas ille anonymus in vita Patrum. *Coram oculis, & terra rationem totius vite nostræ didicimus, & tu ridet; & si quis de meo sermone inferat ait, Virtutis cibum esse ieiunium.* Hæc priuatim.

In concionibus, & scriptis, præfert mæstitiam quandam orationis, & spiritum de morte, & iudicio, & inserit verba facinorosa in vita seuerissimos aculeos dirringit, & nunquam sine querela dicit, si quæ muliercula comit se elegantius, si stridulos habet calceos, si fluentes lacrimas, hoc illi argumentum est, hoc seuerè obiurgat, hoc auget, & exaggerat; tum collapsam eundem dicit veterem disciplinam, exuisse de animis pudorem, de corporibus pudicitiam, & ma summis permixta.

Talis est plerumque Tertulliani stylus nimis atrox, & horridus, ut, qui frangere omnia, non lanæe velle videatur, qua autem austeri-

tate exagitat ornatum mulierem, rectis est. *ber de cultu foeminarum, vbi inter cætera in hæc erumpit.*

Quid criminibus vestris quiescere non licet modo substrictis, modo relaxatis: modo sulcatis, modo elisis? Aliæ gestiunt in cingentis coercere, alia vt vagæ, & volucres elabuntur non bona simplicitate: Affigitis præterea nescio quas enormitates subtilium, atque textilium capillamentorum, nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis, & operculum verticis, nunc in ceruicem retro suggestum, Mirum quod contra Domini præcepta contenditur. Ad mensuram neminem sibi adijcere posse pronuntiatum est Vos plane adijcitis, ad pondus collyridas quasdam, scutorum vrbilicos, ceruicibus adstruendo. Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti: Ne exuias alieni capitis forsitan immundi, forsitan nocentis, & gehennæ destinati, Christiano capiti supparet. Deinde,

Atque vtinam miserrimus ego, in illo die Christianæ exultationis, vel inter calcanea vestra caput eleuare, videre, an cum cerussa & purpuris, & croco, & in illo ambitu capitis resurgatis: an taliter expectam Angeli in nubila subleuant obuiam Christo, & nescio an manus sphærali circumdari solita, in duritia catenæ suspescere iustineat.

Nescio an erit de periticeo in neruum se patiatur arctari. Timeo ceruicem, ne margaritarum, & smaragdorum laqueis occupata, locum sphære non det. Item,

Ipsa concupiscentia non latendi non est pudica, patitur aliquid quod Virginis non sit, studium placendi vtique & viris. Tum in oratione de Idololatria, cum artifices ab eo quæstu, quem ex idolis colligebant auocaret. *Non habeo, dixit, unde vitam, fides famem non timet.*

Saluanus eundem ferme habet characterem vt lib. 5. vbi sic insectatur pseudomonachos. Atque hoc videlicet laici tantummodo, non quidam etiam clericorum, seculares tantummodo, non multi etiam religiosi, imo sub specie religionis vitijs secularibus mancipari, qui scilicet post veterum flagitiorum probra & crimina titulo sanctitatis sibi in scripto, non conuersione alij, sed professione, nomen tantum demutaere, non vitam & summam diuini cultus, habitum magis, quàm actum existimantes, vestem tantummodo emuere, non mentem. *Vnde illi se minore in-*

Cap. 7.

Tertull. de cultu foeminarum. Cap. 13. L. e. vel. Virg. 6. 14.

uidia

uidia criminosos putant, qui cum poenitentiam quasi egisse dicantur, sicut mores pristinos, ita etiam habitum non relinquunt. Nam taliter terrae omnia agunt, ut eos non tam putet antea poenitentiam criminum egisse, quam postea ipsius poenitentiae poenitere: nec tam prius poenituisse quod male vixerint, quam postea quod se promiserint bene esse victuros. Sciunt me verum loqui, & testimonium mihi etiam conscientia sua dicunt, cum multi alii, tum praecipue illi nouorum honorum religiosi ambitores, & post acceptum poenitentiae nomen, amplissimae, ac prius non habitae potestatis emptores: adeo non saeculares tantum, sed plus etiam quam saeculares esse voluerunt, ut non sufficeret eis quod ante fuerant, nisi plus essent postea quam fuissent. Quomodo igitur tales isti poenitentiam se egisse non poenitent? Sicut etiam illi de conuersione ac Deo aliquid cogitasse, qui a coniugibus proprijs abstinentes, a rerum alienarum persuasionem non abstinere, & cum profiteantur continentiam corporum, in incontinentiam debacchantur animorum. Nouum protus conuersionis genus, licita non faciunt, & illicita committunt. Temperant a concubitu, & non temperant a rapina. Quid agis multa persuasio? peccata interdixit Deus, non matrimonia, non conueniunt vestris studijs facta vestra: non debetis esse amici criminum, qui dicitis vos sectatores esse virtutum. Praeposterum est quod agitis, non est hoc conuersionis, sed aduersio: quia iam pridem ut fama est, opus etiam honesti matrimonij reliquistis: tandem a scelere cessate. Et quidem iustum est, ut ab omni scelere, sed tamen si non ab omni, quia hoc fortasse durum & impossibile esse creditis, certe vel a maximo & prodigioso.

Quam autem haec sunt graua, quae de tribuitis pauperum eodem libro disputat?

Illud indignius ac poenalius, quod omnium onus non omne sustinent: imo quod pauperes homines tributa diuitum premunt, & infirmiores ferunt sarcinas fortiorum: nec alia causa haec quod sustinere non possunt, nisi quia maior est miserorum sarcina quam facultas. Res diuersissimas dissimilesque pauperum, inuidiam, & egestatem. Inuidia est enim in solutione, egestas in facultate. Si respicias quod defendunt, abundare arbitreris: si respicias quod habent, egere reperies. Quis

estimare rem huius iniquitatis potest? Solutionem sustinent diuitum, & indigentiam medicorum. Plus multo est quod dicturus sum, adiectiones tributarias ipsi interdum diuites faciunt, pro quibus pauperes solunt. Sed dicas, cum ipsorum maximus census sit, & ipsorum maximae pensiones, quomodo id fieri potest, ut ipsis sibi augere debitum uelint? neque ego id dico quod sibi augeant. Nam & ideo augent, quia non sibi augent. Dicam quomodo. Veniunt praerumque noui nuncij, noui epistularij a summis sublimitatibus missi, qui commendantur illustribus paucis ad exitia plurimorum. Decernuntur his noua munera, decernuntur nouae indictiones, decernuntur potentes, quod soluant pauperes: decernuntur gratia diuitum, quod perdat turba miserorum. Ipsi enim in nullo sentiunt quod decernunt. Sed non possunt, inquis, non honorari, & liberalius accipi, qui fuerint a maioribus missi. Estote ergo vos, diuites, primi in conferendo, qui estis primi in decernendo. Estote primi in largitate rerum, qui primi estis in liberalitate uerborum. Qui das de meo, da & de tuo: tamen si rectissime quisquis illes, qui solus vis capere gratiam, solus pateris expentam. Sed ad quietum pauperes uoluntate diuites voluntati: quod pauci iubent, soluamus omnes. Quid tam iustum, quid tam humanum? Grauant nos nouis debitis decreta uestra, facite saltem debitum ipsum, uobis nobilem esse commune. Qui enim iniquus esse aut indignus potest, quam ut soli sitis immunes a debito, qui cunctos facitis debitores? Et quidem miserissimi pauperes sic totum hoc, quod diximus solunt, quod qua re vel qua ratione soluant penitus ignorant. Cui enim licet discutere cur soluantur, aut cur permittitur explorare quid debeat? sed tunc id euidentissime proditur, cum inuicem sibi diuites irascuntur, cum indignantur aliqui eorum, quod sine consilio aut tractatu suo aliqua decreta sint: tunc a quibusdam eorum audias dici, o facinus indignum, duo aut tres statuunt quod multos necet: a paucis decernitur, quod a multis miseris dependatur. Honori enim suo uisquisque diuitum praestat, ut nolit aliquid se absente discerni, non iustitiae, ut iniqua nolit se praesente constitui. Denique quod in alijs reprehenderant, ipsi postea aut pro contemptu praeteriti uoluntate, aut pro potestatis praesumptione constituunt. Ac per hos infeli-

infelicissimi pauperes se sunt quasi inter con-
certantes procellas in medio mari positi: nunc
storum scilicet, nunc illorum fluctibus obrun-
tur.

Hæc ille ut plurimum austere. Itaque ubi
alius qui suaviter diceret, blande se insinuaret
hominum mentibus, per cuniculos oppugna-
tionem moliretur vitiorum, & sæpe habitu
ratione humanæ imbecillitatis nonnihil in-
dulgeret, compateretur, amanter moneret,
cautiones, & præsidia aduersus errores summa
facilitate prescriberet; Qui austere dicit, sola vi-
nitur, ubique cauterium, & chirurgiam adhi-
bet, raro fomentis vitur.

Hæc ratio tractandi animi humani non a-
deo felix est, pauci enim inueniuntur apud
quos ita agere conueniat, & quos ista remedia
non magis vicerent, quam curent. Ita-
que præclarissime monet D. Augustinus.

August. o-
pist. 64.

Non asperere, non duriter, non modo impo-
sio ista tolluntur, magis docendo quam iu-
bendo, magis monendo quam minando, ad-
dit, *ne nos ipsi in nostrâ potestate, sed Deus in
nostro sermone timeatur.*

De excessu austeritatis, & agresti Chara- ctere.

CAPVT IX.

VERUM austeritas suam prætexit aliquando
excusationem, fortasse non iniustam, nam
boni multum habet, ut quæ plurimum
sæpe præ se ferat grauiatis. Sed aliud est dicē-
di genus in austeritatis excessu positum, quod
agreste nominatur, & illud quidem determi-
næ continet enit. obiurgationes sine ratione, &
modo.

Agrestis igitur talis est, qui præterquam
quod vastus, & deformis est, habet quandam
naturæ ferociam, & animi prope effrenati ra-
biosas emissiones; ut qui non amore, & stu-
dio virtutis, aut ex officij ratione reprehendit,
sed praus quidem stomachi morbo, & qui
non Deum offensum doleat, sed priuatis iniu-
riis, aut commodis omnia metiatur. Itaque
irascitur, & excandescit, si auditores minus
auscultent aut reuerantur. Si quid in suis hor-
tis direptum, si quid ex utensilibus furto subdu-
ctum, si quid pecuniæ quam sperabat excidit,
aut aliquo modo læsus est, inuectiuas habet
subrusticas in laqueos, & aperte conuiciatur

canes molossos, & lupos, & tigres, & lycæ-
thopros, aut quid simile per contumeliam ho-
mines appellans. Hæc quidem loquentia tota
Canina est, & longe à factorum oratorum vir-
tute disiuncta.

De delicatis & assentatorijs, & quàm pe- riculosa sit hæc dicendi forma.

CAPVT X.

IN contrarijs militant castris blandi, & fac-
ti, & periculosissime quidē militant in sinu
voluptatis, & deliciarum: Quo in genere
fuerunt Principes aliquod Arrianorum, &
sunt etiam hodie molliores hæretici. Ta-
les igitur sunt qui specie corporis pulchelli,
cultu ipso magis decoro quam viros deceat in-
structi, rerum omnium copia affluentes, ad
delicatiores assentatiunculas, & aurium leno-
cinia compositi, totitunt mellei, totibysim
verbis opulenti, austera igitur que libet fugiūt,
grandes illas, & atroces Prophetarum senten-
tias, quibus minæ & terrores intētantur mo-
talibus, de suis chartis expungunt, raro de
morte, & inferis sermones inferunt, vel si
quid necessario de ijs dicendum sit, mor-
tem credo (ut olim Aegyptij) faciunt argente-
am, & eius spiculum aureum, gemmisque di-
stinctum, ne si tristius spectrū fuerit, ipsi, qui
hæc audiunt in morbum incidant. Tū inferos
etiam vernanti oratione prosequuntur, & Phle-
gerontis citros igneos more Poetarum luden-
tes depingunt.

Mortis spi-
culum au-
reum facit
delicatis or-
atorum.

Sed omisissis his sermonibus, ut qui etiam ni-
mis videatur austeri; si quid apud Eshnicos au-
ctores molle, delicatum, vernans, pictum, ef-
fluens, calamistratum: hoc totum sibi deberi
putabunt, & consecretabuntur quidem fabulas,
quæ multum admirationis habeant, & fabulis
adtextent verba recens cusa, inter cathedras
molliores, & nonnihil etiam vnguentis deli-
cata: tum verbis adstruent numeros, qui-
bus ne Malthuinus quidem molliores ha-
bit.

Nil tūm opuserit, ut vngues mordeant, aut
frontem feriant, cum vox lenissimo tinnitu
tota procurret tanquam ad sonum tibiarum,
nisi forte interdum aspergantur aliqui affe-
ctus ex Ouidij Metamorphosi, & Heroidum
Epistolis perquam lamentabiles, ubi Ariadæ
de Thesei præsidia querunt, & Ven' Adonidæ
hugor.